

החור בחומה הסינית

Category: דברים, וילך, נצבים

ספר התניא מלמד אותנו כיצד האדם מסוגל להתגבר על האינסטינקטים המולדים שלו, לשלוט על הנפש הבהמית שמרוכזת בעצמה ולהתחבר עם האין-סוף. זוהי אמנם דרך ארוכה ומאתגרת, אך אפשרית לביצוע.

ארוך אבל קצר

שני עובדי בניין בסין חיפשו כיצד לקצר את הדרך למקום עבודתם. הם זיהו חור בחומה הסינית והחליטו לחצוב בה כדי להרחיב אותו וכך ליצור לעצמם דרך עיקוף ולקצר את זמן הנסיעה. הם השתמשו בטרקטור שנמצא ברשותם, ופערו חור בחומה הסינית הגדולה.

החומה הסינית נבנתה במשך קרוב לאלפיים שנה. אורכה הכללי הגיע ליותר מ-13,000 מייל (21,000 קילומטר). במרוצת השנים חלקים גדולים ממנה קרסו ונעלמו, אבל מאז שהחומה הוכרזה על ידי אונסקו כאתר מורשת עולמי ישנם חוקים בסין שנעשו כדי לשמור על החומה. אותם שני עובדים שחיפשו רק קיצור דרך בסופו של דבר נעצרו. כנראה שהדרך שלהם הפכה לארוכה מאוד.

זה הזכיר לי סיפור מפורסם מהתלמוד. מסופר על רבי יהושע בן חנניה שצעד בדרך והגיע לפרשת דרכים לצומת, והוא לא ידע לאן לפנות. הוא פגש ילד צעיר ושאל אותו: "באיזה דרך נלך לעיר?" ענה לו אותו ילד: "ישנם שני דרכים, האחת קצרה וארוכה, והשנייה ארוכה וקצרה".

מה כל אחד מכם היה בוחר? יועצי פרסום טוענים שהמילה הראשונה שאתה שומע היא זו שמשפיעה על האדם הכי הרבה. בכל פרסום משתדלים שהמילה הראשונה תהיה שם של חברה מצליחה, ואז זה משפיע על האדם להתעניין בפרסומת, שכן הוא משייך את הפרסום הזה עם הצלחה.

רבי יהושע בן חנניה שמע את המילה הראשונה שנאמרה "קצרה" והוא בחר ללכת בדרך הזאת. הוא בחר ללכת בדרך הקצרה והארוכה.

כשהוא התקרב אל העיר, הוא מצא אותה מוקפת גינות ופרדסים, ולא ניתן היה להיכנס לתוכה. הוא חזר לאחוריו, פגש את אותו ילד ושאל אותו: "בני, הלא אמרת לי שדרך זו קצרה". ענה לו הילד: "ולא הוספתי ואמרתי שהיא ארוכה?!" (עירובין נג, ב).

כיצד נשלוט על מחשבות?

הסיפור הזה מביא אותנו לפרשת השבוע.

ספר התניא הוא ספר היסוד של חסידות חב"ד, והוא נכתב על ידי אדמו"ר הזקן שבשבוע שעבר (ביום ח"י אלול) חל יום הולדתו. על דף השער של הספר מגדיר אדמו"ר הזקן את עבודתו בפסוק מפרשת השבוע נצבים. הוא כותב: "מיוסד על פסוק כי קרוב אליך הדבר מאוד בפוך ובלבבך לעשותו, לבאר היטב איך הוא קרוב מאוד בדרך ארוכה וקצרה בעזרת השם יתברך".

בפרשת השבוע משה אומר לנו בשמו של הקב"ה שהתורה לא רחוקה מאיתנו: "לא בשמים היא" ולא מעבר לים היא", אלא היא קרובה אלינו מאוד "בפוך ובלבבך לעשותו".

"בפוך" הכוונה בדיבור. "בלבבך" זה מחשבה. "לעשותו" זה המעשה. לקיים את התורה בפועל ממש. וזה קרוב אלינו, צריך רק לשלוט על כוח המעשה הדיבור והמחשבה, ואז קל יהיה לקיים את התורה ומצוות.

זה נשמע פשוט, אבל האם זה סביר בכלל לצפות מהאדם הרגיל לנהל כל מעשה, כל מילה ומחשבה על פי ההנחיות של התורה?

'מעשים' זהו דבר שיחסית קל יותר לשלוט בהם. כשזה מגיע לדיבור זה כבר יותר מסובך. ישנם אלו שהם שתקנים בטבעם ויתכן שלהם קל יותר לשלוט בדיבורם, אבל אנשים שמדברים הרבה, להם הרבה יותר קשה לשלוט על עצמם ולומר רק דברים חיוביים. למעלה מזה, כשמגיעים למחשבה, לשלוט על המחשבה לכאורה זה דבר שלא בר השגה. הרי ה"מחשבה משוטטת תמיד", ואי אפשר להוריד את השאלטר על מחשבה. זה תמיד עובד ומכניס לך כל הזמן מחשבות לראש.

ואם כן, איך אפשר לומר שזה "קרוב אליך" לשלוט במחשבה? התשובה היא שנכון המחשבה עובדת 7/24 אבל השאלה היא מה אתה עושה עם אותה מחשבה שנכנסת לך לראש? האם אתה חושב עליה או שאתה מגרש אותה ממך.

למשל, ישנם אנשים שהם דאגנים בטבעם והם מרבים לחשוש ולדאוג. והנה נופלת במוחם איזו דאגה כל שהיא, אז הדבר הנכון לעשות זה לדחות את המחשבה ולהסיר דאגה מלבם. קל לומר את זה לשני, אבל קשה מאוד לקיים את זה.

הרבי תמיד היה נוהג לומר "חשוב טוב ויהיה טוב". פעם שמעתי מהרבי את הלשון: "חשוב טוב ובוודאי יהיה טוב". לכאורה זה דבר פשוט מאוד, אבל לאדם שהוא דאגן מטבעו זה אתגר לא קל.

שתי הנפשות

בא אדמו"ר הזקן ואומר שספר התניא נכתב "לבאר היטב איך הוא קרוב מאוד", איך התביעה הזאת של התורה היא מעשית, איך האדם 'הרגיל' יכול להגיע לכך. אבל אז הוא מוסיף שלושה מילים: "בדרך ארוכה וקצרה". גם ביהדות יש דרך קצרה וארוכה, ויש דרך ארוכה וקצרה.

הדרך הקצרה היא דרך הלב. אני זוכר שפעם רופא דגול נתן הרצאה על איך האדם יכול לחיות חיים בריאים. הוא הסביר שעם הדיאטה הנכונה אדם יכול לחיות מעבר למאה שנה, ואם הוא עוד יעשה קצת התעמלות, אז הוא יכול להיות בטוח שיחיה עד מאה ועשרים שנה.

הוא היה נואם מאוד כריזמטי, מה שנקרא נואם מוטיבציה, נואם מדרבן. כל אלו שיצאו מהנאום שלו היו מוכנים לקיים את כל ההוראות שהוא נתן, וכי מי לא רוצה חיים ארוכים. עברו ימים ספורים, ההתלהבות פחתה והלכה ותוך שבועיים לא נשאר כלום מזה. זוהי דרך "קצרה וארוכה". אדמו"ר הזקן מודיע לנו שביהדות אין 'קיצורי דרך'. אם באמת רוצים להשתנות זוהי דרך ארוכה, אבל בסוף נגיע לשם, ולכן היא קצרה.

התניא מלמד אותנו שבתוך כל אדם מתחוללת מלחמה לאו דווקא בין טוב ורע, אלא בין שני יסודות של נפש האדם, 'הנפש הבהמית' ו'הנפש האלוקית'. הנפש הבהמית היא האדם בתור יצור ביולוגי, וכמו כל יצור ביולוגי, הוא רוצה לאכול ולשתות, רוצה לחיות. אין בזה שום דבר רע. הוא נוצר כך, והוא צריך לרצות את זה. אדם שמאבד את הרצון לחיות הוא לא אדם בריא! בדומה לבעל חי שרוצה לאכול ולשתות, ולעשות מה שטוב לו ודואג רק לעצמו. בעלי חיים לא מתנדבים לעזור לחיות אחרות, הם לא חושבים איך אפשר לתקן את העולם וזה לא בדנ"א שלהם. כך גם 'הנפש הבהמית' של האדם.

מה שמייחד את האדם בשונה מכל בעלי החיים, זה שיש לו גם 'נפש אלוקית'. בתוך כל אדם יש מגנט שמושך אותו למשהו שגדול יותר מהחיים. עמוק בלב הוא לא מאושר מחיים שבהם הוא רק מטפל ודואג לעצמו. הוא רוצה לעשות משהו נעלה יותר. הוא מוכן להקריב את עצמו ואת הצרכים שלו למשהו שנעלה ממנו. הכוח הזה שדוחף אותו לוותר על עצמו הוא הנפש האלוקית שדוחפת אותו להתקרב ולהזדהות עם האור האלוקי.

לדוגמא: העובדה שהורים מוכנים לעשות ברית מילה לילד בן שמונה ימים, אף-על-פי שהם לא מבינים מדוע צריך לעשות זאת, ואולי אפילו לא מאמינים בזה, ומבחינה אינטלקטואלית חושבים שזה משהו שלא צריך לעשות, ובכל זאת עדיין רובם ככולם של ההורים היהודים עושים את זה. מדוע? הם בעצמם לא יכולים לענות על השאלה הזאת? האמת היא שהם עושים את זה כי הנפש האלוקית ² המגנט הרוחני שנמצא בתוכם דוחף אותם לעשות משהו שיחבר אותם עם האין-סוף.

מאותה סיבה אנשים רצים לבית כנסת ביום הכיפורים. לכאורה הגוף לא רוצה לצום ביום כיפור. יצור ביולוגי נברא בצורה כזאת שכדי לחיות הוא צריך לאכול, ולכן זה שאדם רוצה לאכול זה לא

דבר רע, אלא זה ענין של 'הישרדות', ובכל זאת המגנט הרוחני שלו מושך אותו למשהו שהוא בעצם סתירה למציאות הביולוגית שלו וגורמת לו להבין שיש דברים ששווה להקריב את החיים עבורם.

זה בכוחנו

אדמו"ר הזקן בספר התניא נותן לנו את הכלים כיצד לשכנע את היצור הביולוגי, את 'הנפש הבהמית' שלנו שלטובתו כדאי לעשות את רצון ה'. אבל הוא עושה את זה בדרך 'הארוכה'. הוא מסביר שהאדם נברא עם כוחות אינטלקטואלים שהם נותנים לו את האפשרות לשלוט ברצונות שלו ולהחליט מה נכון לעשות.

בשונה מבעל חיים, שמתנהל לפי האינסטינקט שלו, לאדם יש את האפשרות לשכנע את הנפש הבהמית שלו, מה באמת טוב עבורו. כשאדם לומד חסידות הוא מתחיל להבין ש'הטוב האמיתי' לא נמצא בדברים חיצוניים, אלא דווקא בקשר שלו עם הבורא, ואז אט אט הוא משכנע את ה'נפש הבהמית' שלו שזה טוב עבורה להתחבר עם האלוקות.

להגיע לשם זוהי אכן דרך ארוכה אבל בטוחה.